

Оксана Самойленко
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 053 Психологія,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Світлана Миколук
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та соціальної роботи,
Західноукраїнський національний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК ЦІННІСНОЇ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Соціальна сфера як галузь наукового пізнання належить до соціальних наук. Засобами праці у соціальній сфері виступають компетентність спеціаліста, його знання, вміння та навички. Соціальна робота по своїй суті є комунікативною діяльністю [3]. Фахівцю соціальної сфери у своїй роботі необхідно постійно вирішувати який спосіб впливу необхідно застосувати до клієнта для отримання позитивного результату своєї праці. Невизначеність та нестабільність сучасного суспільства створюють нові виклики для зростання ролі професійних соціальних працівників у вирішенні та подоланні багатьох кризових питань. У вітчизняній науці достатньо уваги приділяється проблемам формування толерантності (К. Гнатковська, С. Миколук, К. Терещенко, О. Шаюк, А. Фурман та ін) [1-6]. Водночас брак комплексності у висвітленні питань психологічних особливостей формування толерантності фахівців соціальної сфери зумовлює потребу в подальшому вивченні цієї проблематики.

Діючи у просторі повсякденного життя клієнта, який перебуває у важкій життєвій ситуації, фахівцю соціальної сфери необхідно працювати зі своїм сприйняттям ситуації яка склалася та адекватно висловлювати власні етичні реакції. Поняття «етична реакція» означає різні форми прояву співчуття, співпереживання, які є ознакою толерантності.

У соціальному контексті, толерантність може тлумачитись, як прийняття інших людей зі своїм стилем життя та поведінкою. Під толерантністю у широкому соціально-філософському сенсі слід розуміти певну соціальну якість міжлюдських стосунків між індивідами та їх групами, що характеризуються бажанням зрозуміти іншу людину, прийняти її традиції, культуру, переконання, вірування, інтереси, цінності тощо.

Коли ми говоримо про толерантне ставлення до «іншого», то маємо на увазі прагнення досягнути взаєморозуміння та реалізації власних цілей шляхом досягнення узгодження своїх дій з діями інших людей без застосування будь-яких заходів насильства, примусу та тиску, а лише за допомогою взаємодискусії, переконання. Толерантному ставленню до «іншого» сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки [1].

Толерантність – це якість особистості, яка є складовою гуманістичного спрямування особистості та визначається її ціннісним ставленням до оточуючих. Коли ми говоримо про толерантну особистість, ми не маємо на увазі відмову від своїх поглядів, ціннісних орієнтацій та ідеалів. Толерантність не повинна

зводиться до індиферентності, утиску власних інтересів, а передбачає з одного боку, стійкість при реалізації своїх особистих позицій, а з другого - гнучкість, як здатність з повагою ставитися до позицій та цінностей інших людей [4].

Фахівці соціальної сфери мають застосовувати у своїй роботі «професійну толерантність», яка включає в себе не тільки терпляче ставлення до існуючих явищ і процесів дійсності, а й здатність фахівця акумулювати в собі систему діючих виробничих та соціальних відносин, які виникають у процесі роботи. Говорячи про людину, що він фахівець своєї справи, ми маємо на увазі, що він володіє всіма необхідними навиками, знаннями, які необхідні для застосування у роботі. Для фахівця соціальної сфери вміння толерантного поводження з клієнтом є необхідною умовою якісного надання соціальних послуг. Саме тому толерантність є ціннісною основою професійної діяльності фахівців соціальної сфери.

Психологічні особливості формування толерантності, як способу впливу на сутність людини з метою вироблення певних якостей, призводить до необхідності застосування певних методів виховання. Методи виховання толерантності, у тому числі і професійної, – це способи формування у фахівців готовності до розуміння інших людей та терпимому ставленню до їх особистісних вчинків. У різних сферах діяльності складові формуванні толерантності різняться. Так, в інтелектуальній сфері необхідно формувати обсяг, глибину, дієвість знань про цінності толерантності: ідеали терпимості, принципи відносин з людьми інших соціальних, національних груп. В емоційній сфері доцільно формувати характер моральних переживань, пов'язаних з нормами, або відхиленнями від норм та ідеалів: жалість, співчуття, довіра, подяка, чуйність, самолюбство, емпатію, сором та ін.

Виховання толерантності приносить плоди тільки у тому випадку, якщо воно відбувається у правильному емоційному стані, якщо вдається поєднати вимогливість та доброту. Методи впливу на емоційну сферу суб'єкта (фахівця), передбачають формування необхідних навичок в управлінні своїми емоціями, конкретними почуттями, розумінню своїх емоційних станів і причин, що їх породжують.

Висновки. Сьогодення вимагає від спеціалістів соціальної сфери нових навичок, пристосування до нових життєвих та професійних викликів. У цей складний для України час виникає потреба у додаткових зусиллях фахівців соціальної сфери, в компетентному обслуговуванні різних верств населення. Особливий акцент ставиться на толерантне відношенні до людей. Підготовка толерантних фахівців соціальної сфери дасть змогу знизити градус напруги у суспільстві. Важливим у цьому питанні є психологічні особливості формування толерантності як ціннісної основи професійної діяльності фахівців соціальної сфери. Тобто розвиток певних рис характеру за допомогою відповідних методів впливу на емоційну сферу самого фахівця для подальшого застосування ним толерантності у професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гнатковська К. С. Інформаційні технології як засіб формування толерантності в сучасному суспільстві. *Освітні обрії*. 2020. №2(51). С.12-14.

2. Гнатковська К. С. Культурологічний підхід як засіб формування толерантності майбутніх фахівців. *Гірська школа Українських Карпат*. 2020. №23 С. 18-21.
3. Миколук С., Миколук Н. Формування комунікативної компетентності майбутніх психологів та соціальних працівників. *Проблеми гуманітарних наук: Психологія*. 2024. Вип.53. С. 52-57.
4. Терещенко К. В. Толерантність особистості: міждисциплінарний підхід. *Актуальні проблеми психології*. 2019. Том 1. Вип.52. С.123-127
5. Шаюк О. Я., Фурман, А. В. Методологічні підходи до сутнісного пізнання толерантності у форматі гносеолого-ноуменологічного напрямку філософування. *Вітакультурний млин*. 2018. Вип.20. С. 28–35.
6. Шаюк О., Фурман А. Методологічні підходи до сутнісного пізнання толерантності у рамках психосоціального теоретизування. *Психологія і суспільство*. 2019. Вип.2. С. 5–27.

Елеонора Угрин

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Психологія»
Західноукраїнський національний університет*

КОНСУЛЬТУВАННЯ В МЕЖАХ ГЕШТАЛЬТ-ПІДХОДУ

Психологічне консультування – важлива складова професійної діяльності фахівців, пов’язаних з наданням психологічної допомоги людям, які її потребують у вигляді рекомендацій та порад. В енциклопедичному словнику-довіднику «Все про соціальну роботу» консультування розкрито з позицій унікального виду психологічної допомоги, як процес взаємодії двох чи більше людей в атмосфері довіри, де спеціальні знання консультанта спрямовуються на надання психологічної допомоги клієнту для оперативного вирішення його проблеми, виявлення особистісних ресурсів чи створення перспективних програм розвитку [1].

Слід звернути увагу на те, що психологічне консультування є наймолодшою сферою в психологічній практиці, воно не має чітко окреслених меж та означає радити, міркувати. Мета психологічного консультування – надання підтримки особистості, яка перебуває в напружених психологічних умовах, в процесі особистого розвитку та росту [1].

Гештальт-психологія виникла на початку 1920-х р. у Німеччині, що означає образ, цілісна форма, структура, конфігурація [1, с. 125]. Дослідження гештальт-психологів підтвердили, що людське усвідомлення цілого не може бути зведене до суми його частин, а визначається його власною організацією.

Гештальт-психологи створили метод експериментального дослідження думок, який називаю методом «оцінки вголос». Теорія мислення, заснована на засадах гештальт-психології, розпочала свій розвиток у роботах М. Вертхаймера та його послідовників. Спостерігаючи за процесами людського мислення, вони раніше орієнтувалися на переформування образу (нове центрування, реорганізація) заміни логічних операцій, алгоритмів, роздумів тощо [3].